

גנזי המלך

קובץ שבועי בעניני יהדות מהוצאת **ארבע נופות** 47

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

'בא לטמא פותחין לו'

גם הדבר הגרוע ביותר שנעשה, בסופו של דבר משמש את רצון הבורא יתברך. מתוך דברי הרב אמנון יצחק בהרצאה

נמשכת עד הגעה לימי הזקנה ואין בכחו כבר לשוב ולחזור, לכן מסייעין לו משמים בדרך של 'בא לטמא פותחין לו'. מידת הרחמים של הקב"ה היא, שהוא מתנהג עם החוטאים והטועים, בדרך החיים.

ובכדי להקדים את החרטה ובכדי להקדים את ההכרה בטעות של החוטא, הוא מזרז את התהליך, כדי שהחוטא יעבור במהירות את כל התחנות של תהליך הטעות. מחישים ומאיצים לו את ההתדרדרות עד לקצה הרע, כדי שרע והחטא עצמם יתנקמו בו ואז יבין ויתעשת.

וכמו שאמר ירמיהו: **"תִּסְרַף רָעָתְךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תִּזְכַּח"**. רק לאחר שהאדם מתדרדר עד לדיוטה התחנתונה, או אז מתגלית לו הטעות. כל התאוות שלו וההנאות שלו הופכות למסכת של סבל ויסורים. ככל שזה יגבר, הוא יתעורר ויזכה לשוב בתשובה מהר יותר, בלא שיפסיד הרבה משנות חייו ויזכה לתקן מהרה. וזהו החסד ב'בא לטמא פותחין לו'.

אם כן, גם הרע בסופו של דבר משרת את הרצון האלוקי שהאדם יגיע להכרה, בכדי לשוב בתשובה. וכל דבר שנעשה בעולם, בין טוב בין למוטב, בין שרואים את מקרה הצדיקים הגדולים ובין שרואים את מקרה הרשעים הגדולים, הכל נשלט בהנהגתו יתברך והוא מפקח על הכל. נכון שהרשע מתכוון לרעה ונכון שהוא מתכוון לעשות נגד ה' ונגד תורתו - אבל הוא ישמש בעצם מעשיו, את רצון הבורא, בעל כורחו.

פרעה רצה שכל ילדי בני ישראל יוטבעו ביאור, כדי שלא יולד מושיען של ישראל, משה רבנו, מפני שהחרטומים

לטמא פותחין לו? ומה הכונה פותחין לו? מניחים לו. איך זה יכול להיות שעוזרים לאדם לטמא? לא רק שלא מסייעים לו לברוח מן הטומאה, אלא עוד 'פותחין לו'?

הוא הסביר שגם ה'פותחין לו', יש בזה משום סייעתא דשמיא. אם לא יעזרו לו באותה התדרדרות להתדרדר מהר - כי אז היה עובר זמן רב, עד שיגיע לסוף



הדרך המדרדרת ותהליך זה היה נמשך לאורך שנים רבות, עד שיקרה מה שאמר משה לקב"ה, ש'העגל מסייע לך'. לכן, כמה שהם יכירו את ההבל יותר מהר, ושההתרחקות היא גרועה יותר, זה טוב יותר עבורם.

אדם הגולש במגלשה - ככל שהוא יחבט מהר יותר למטה, כך הוא יבין יותר מהר - וזהו הסיוע משמים. אבל אם המגלשה היא בשיפוע קטן והוא "יורד" בה לאט לאט, הוא יאשר בטומאה הרבה זמן, עד שיכיר בחטאו. לפעמים הטעות

בשבוע שעבר, בפרשת העגל ראינו איך עם ישראל עשו עגל והקדוש ברוך הוא כעס ואמר למשה רבנו: **"וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִי יִחָר אֲפִי בָהֶם וְאֶכְלֶם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתָךְ לַגּוֹי גְדוֹל"**. אמר לו משה רבנו: 'רבנו של עולם, העגל הזה טוב הוא לך, מסייע לך. אתה מזריח את החמה והוא הלבנה, אתה הכוכבים והוא המזלות. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, אף אתה טועה כמותם? והלא אין בו ממש. אמר לו משה: אם כן למה אתה כועס? למה יחרה אפך בעמך? משה אומר לקדוש ברוך הוא: הנח להם, ילכו ויעבדו ויראו שאין ממש בעגל, לא לבנה ולא כוכבים ולא כלום. יכירו שהבל הוא ומהרה יתאכזבו וירגישו בטעותם **"כִּי שְׁתִּים רַעוֹת עָשָׂה עִמִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לְחֶצֶב לָהֶם בְּאֲרוֹת בְּאֲרֹת נְשָׁפְרִים אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ הַמַּיִם"** וישוּבו אליך בבושת פנים, כדבר הנביא ירמיהו: **"כַּבִּשְׁתַּ גִּבְבִּי כִּי יִצְאָה פִּי הַבִּישׁוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל... אֲמַרְיִם לְעַץ אֲבִי אֶתָּה וְלֶאֱכָן אֶת יִלְדֵינִי (יְלִדְתֶנּוּ) כִּי פָנּוּ אֵלַי עֲרֹף וְלֹא פָנִים וּבָעַת רַעַתְם יֹאמְרוּ קוֹמָה נְהוֹשִׁיעֵנוּ: וְאֵינָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָךְ יְקוּמוּ אִם יוֹשִׁיעוּךָ בְּעַת רַעַתְךָ...":** סמכתם על האבן, על העץ, נו, שיקומו ויושיעו אתכם, כך היה אומר ירמיה הנביא לעם ישראל.

משה אומר לקב"ה: הם יפנו אל האליל, הם יפנו אל המזלות ויתאכזבו, אבל אחרי האכזבה ישוּבו הטועים ויתדבקו ביתר אהבה בך. זאת אומרת מן הרע הם יכירו את הטוב. ע"י ההבל, יכירו אותך. ע"י ההתרחקות הם יתקרבו אליך. וכעין זה, יובנו דברי חז"ל: 'בא לטהר מסייעין אותו בא לטמא פותחין לו'.

הגאון הצדיק, רבי שמואל ויינטרוב זצ"ל תמה, האם זה מצוה לעזור לאדם ליטמא? איך אפשר להבין את הנאמר: 'בא

שואל כענין

מדוע היום אין נביאים?

הנביאים האמיתיים היום, זה היסורים. יש "נביאים", אבל אין נבואה. הרב אמנון יצחק משיב לשאלות באמונה

את המכה, שהרי המצות הינן כנגד האיברים.

ומכאן יוכל להתבונן כל אדם ולברוק איזה מצוות תלויות באותו אבר, ולידע כמה נכשל ולתקן בהתאם. במידה ואינו יודע מה המצוה התלויה באיבר מסוים, יש מצוות כלליות שאם עושים אותן הן מתקנות את כל האיברים, כגון: לימוד תורה, או מסירות נפש על מצוה.

שאלה: מה קורה לנשמה בלילה, כשישנים?

הרב: כשאתה ישן בלילה הנשמה שלך יוצאת החוצה והיא עולה לשמים ומוסרת דין וחשבון. היא חותמת על מעשיך של אותו יום, כמו שנאמר: "ביד כל אדם יחתום...". והיא חוזרת לעת היקיצה. אם אתה מתעורר עליך להודות: 'מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמת בחמלה, רבה אמונתך'. וכינתיים, עד שהיא חוזרת, הנפש - (שהינה החלק הנמוך ביותר מחלקי הנשמה, רוח ונשמה) - מקיימת אותך בלבד. ■



שאלה: רציתי לשאול, פעם היו נביאים, למה היום אין נביאים?

הרב: יש "נביאים" גם היום.

הנביאים האמיתיים היום, הם היסורים. מה היה עושה נביא בזמנו? מי שחטא ולא היה מבין מדוע בא לו עונש, היה הולך אצל הנביא והוא היה אומר לו מה שרש החטא שהוא עשה, כדי שהוא יתקן ואז היה נרפא.

אבל כיון שהדורות קטנו באיכותם ונתדלדלו, איננו זכאים יותר לנבואה והיא ירדה לדרגת 'רוח הקדש'. אחרי שלא היו ראויים גם ל'רוח הקדש' זה ירד ל'בת קול' וכשלא היו ראויים ל'בת קול' זה ירד עוד והיום הכח האמיתי נמצא בתורה הקדושה, שהיא המדריכה את האדם ונותנת לו עצה על כל דבר וענין.

כיום, היסורים אומרים לך בדיוק, באיזה אבר שלך תלוי החטא, כי אדם מקבל 'מדה כנגד מדה' את העונש. באבר שהוא חטא, שמה הוא מקבל

אמרים

כגודל השאיפות כך גודל התוצאות

מי שהשאיפות שלו חסרות, גם הלמוד שלו, חסר שאיפות שלמות על פי דברי המגיד הירושלמי רבי שבתי יודלביץ זצ"ל

להפסיק את שתייתו, אבל במחשבתו הוא רצה לשתות את הכל, זהו הכלב. מה שאין כן, אשה הלוקחת מהשפופרת לשים כחל על פניה, מתכוונת לקחת במכחולה רק מעט, לא יותר מכך. מעולם לא היה לה רצון לשים את כל הצבע על פניה, התכוונה לטול מעט ונטלה מעט. זה הוא עומק החילוק בין ה'כלב המלקק מן הים' ל'מכחול בשפופרת'.

אמר רבי אליעזר לתלמידיו: תלמידי היקרים, אני הייתי צמא לתורה כל כך, כמו דרגת 'כלב המלקק מן הים', רציתי לשתות את כל מה שהיה לרבותי, לא הסתפקתי במועט, אלא שלצערי למדתי מהם רק מה שיכול הייתי להכיל בקרבי, אבל אתם שמלכתחילה הייתם מסתפקים במועט, אתם מסתפקים לקחת רק 'מכחול בשפופרת', השאיפות שלכם חסרות וממילא גם מה שלמדתם, היה למוד נטול שאיפות שלמות וכלפי דבר זה אני מוכיחכם ותובע מכם. ■

מביתו שבע'. הכלב אף פעם אינו שבע לגמרי. והנה כשהכלב צמא והוא רואה לעומתו נהר, הוא הולך בשמחה ובדיצה לשתות מהנהר. הוא רוצה לשתות את כל



הנהר, אבל אחרי ששתה כמות גדולה של מים הוא כבר לא יכול יותר, הוא כבר לא מסוגל יותר, ממילא אין לו ברירה אלא

הרב גדליה פנואל

הגמרא במסכת סנהדרין (סח.). מביאה על דברי רבי אליעזר שאמר לפני מיתתו 'הרבה תורה למדתי והרבה תורה לימדתי, הרבה תורה למדתי ולא חסרתי מרבתי, אפילו ככלב המלקק מן הים, הרבה תורה לימדתי ולא חסרוני תלמידי אלא מכחול בשפופרת' - היינו כמו שאשה לוקחת במכחול מעט משפופרת הצבע בכדי לקשט את פניה.

צריך להבין מה המיוחד ב'מכחול בשפופרת' ומה המיוחד ב'כלב המלקק מן הים'? כמובן שזה יותר וזה פחות, אבל מהו השנוי המהותי כל כך בין הדברים, שהצביע עליו רבי אליעזר כהבדל המשמעותי בינו, לבין תלמידיו?

עלה ברעיוני להגדיר את הדבר כך: הכלב הוא הבעל חי הרעב ביותר, כמו שאמרו במסכת גיטין 'ולמה נקרא שמו של אחד מעשירי ירושלים 'כלבא שבוע', שכל הנכנס לביתו רעב ככלב, היה יוצא



שו"ת 'חברותא'

גנזי המלך' מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת המחזור החדש של הדף היומי, עם ביאור 'חברותא'. המדור נועד לדיון בשאלות הלכתיות לאור הלמוד ב'דף היומי', אך אין בנאמר בו הוראה למעשה

אם זה יהיה על חשבון השעור?
תשובה: נפסק בשלחן ערוך (סימן צ' סי"ח) שבית המדרש קבוע, קדוש יותר מבית הכנסת ומצוה להתפלל בו יותר מבית הכנסת. והמקור לכך הוא ממה שמספרת הגמרא בדף ח' עמוד א' על אביי, שבתחילה היה מתפלל בבית הכנסת, אבל אחרי ששמע דברי רבי חייא בר אמי בשם עולא: ש'מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד', לא היה מתפלל בבית הכנסת אלא במקום שלומד שם. ומדברי השלחן ערוך אנו למדים כי הטעם שהעדיף אביי להתפלל בבית המדרש, הוא מפני שקדושת בית המדרש היא יותר מבית הכנסת, כיון שעוסקים בו בהלכה ולכן יש בו יותר השראת השכינה. וכך מפרש הגאון רבי עקיבא איגר בהגהותיו על השו"ע שם.

אבל המגן אברהם שם (שם סקל"ב) מפרש שאביי העדיף לבסוף להתפלל בבית מדרשו כדי שלא יתבטל מלמודו, שאם יצטרך ללכת לבית הכנסת יתבטל באותה שעה מתלמודו. ולמד מדברי עולא שהדבר הגדול ביותר להקב"ה אחרי שנחרב בית המקדש הוא ארבע אמות של הלכה ולכן הכריע שעדיף להתפלל בבית מדרשו, על אף שיחסר לו הענין של 'ברוב עם הדרת מלך' כדי שלא יתבטל מתלמודו אפילו לזמן מועט של הליכה לבית הכנסת.

הרי מתבאר מדברי המגן אברהם שיש להעדיף את הענין הגדול שלא להתבטל מלמוד תורה, על פני הענין של 'ברוב עם הדרת מלך'.
[ואף שאר הפוסקים שם מודים לדין זה, אלא שלמדו כן ממקור אחר]. ■

הרב יעקב שולביץ מיוחד לגנזי המלך

התפילין, שבו נמצאת האות ד', יהיה גלוי. וכן מבואר באליה רבה (סימן כ"ז). וזהו טעמם של המקפידים שלא לכסות הראש בטלית, עד שעת העמידה, כדי שיראו התפילין שבראש יחד עם הקשר שלהם שבעורף.
אבל התוספות (ד"ה אלו) סוברים שאין ענין כלל לקשר שברצועות, אלא רק לפי שהתפילין של ראש מונחין בגובה הראש וגלויים, הרי הם נראים לכל אדם. ולכן פירש רבי אליעזר את הכתוב שהכונה היא לגבי תפילין של ראש. ולפי שיטת התוספות, אין ענין שיהיה הקשר גלוי, אלא רק התפילין עצמם.

והאר"י היה מכסה הטלית על התפילין של ראש. וכתב המשנה ברורה (סימן ח' סעיף קטן ד') שלא יכסה לגמרי, כדי שיראו התפילין.

ברכות דף ח' ע"א

**מה קודם: תפילה
'ברוב עם',
או שעור ב'דף היומי'?**

שאלה: אני מקפיד מידי יום ביומו על שעור 'דף היומי' שמתקיים בבית אחד השכנים. אך כיון שהמנין המרכזי לתפילת ערבית, זמנו הוא בשעת השעור, אני נאלץ להתפלל ערבית בשעה מאוחרת יותר, במנין מצומצם. רצוני לברר האם עדיף להתפלל עם המנין המרכזי משום הענין של 'ברוב עם הדרת מלך' אפילו

ברכות דף ו' ע"א

**באיזה חלק בתפילה,
צריך לכסות את הראש
בטלית?**

שאלה: יש אנשים המכסים בטלית את ראשם במשך כל שעת התפילה ולעומתם יש המקפידים, שלא לכסות את הראש עם הטלית עד תפילת העמידה. כיצד ראוי לנהוג?

תשובה: בשלחן ערוך (סימן כ"ז סעיף י"א) מבואר, שתפילין של ראש, טוב שיהיו גלויים ונראים. והמקור לכך הוא מדברי רבי אליעזר הגדול בדף ו' עמוד א' שפירש את הפסוק "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (דברים כ"ח), שהוא נאמר על תפילין של ראש. ומוכח, שהתפילין של ראש צריכים להיות גלויים ונראים, כי רק באופן הזה יכולים הכל לראותם.



רש"י במסכת מנחות (ל"ה ב'), מבאר כיצד התפילין של ראש ששם ה' נקרא עלינו, כי בתפילין של ראש נראה רובו של שם ש-ד-י והשו"ן כתובה על הבית מבחוץ והדלי"ת כתובה בקשר שמאחורי העורף. ולכן טוב שגם הקשר של

מעשי גדולים 'דחקל תפוחין'



רבי חיים מצאנז זצ"ל, מוכר תפוחי האלמנה בשוק

וטובים ביותר!
כשראו יהודי צאנז את הרבי הנערץ עומד ליד עגלת התפוחים ומכריו על טיבם, התאספו סביבו מאות אנשים. מיד נחטפו כל התפוחים, עד האחרון ונמכרו במחיר טוב ולאמנה באה "ישועת ה' כהרף עין". ■

השיב הרבי: "לכי והוציאי את התפוחים לשוק ואני אבוא מיד". עשתה האשה כדבריו והרבי קיים הבטחתו. הלך לשוק, עמד ליד עגלת התפוחים של האשה והכריז בקול רם כאחד התגרנים: "יהודים! קנו תפוחים טובים ומתוקים! התפוחים הם משוכחים

אשה עניה מוכרת פירות בשוק, באה פעם אל רבי חיים מצאנז בעל 'דברי חיים' כשהיא ממררת בבכי ומבקשת שיעזור לה, כי אשה אלמנה היא ויתומיה רעבים ללחם. האשה סיפרה כי קנתה עגלה עם תפוחים ויצא שם רע לתפוחים שאינם טובים, ואין איש קונה אותם ממנה.



פרשת ויקהל

"קחו מאתכם תרומה"

כל אחד צריך להיות הגובה של עצמו ולא להזדקק לגבאי צדקה

הרה"ג שלמה לוינשטיין מיוחד לגנזי המלך

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי... קדש שבת שבתון לך" (שמות ל"ה, ב')

אומר המגיד מדובנא: לפני שנים רבות היה אדם אחד שנסע מהעיירה שלו לאמריקה לעשות עסקים. לאחר שנים שבהם עשה חיל בעסקיו, תקפו אותו געגועים לעיירה שלו: מה קורה עם בני משפחתו? מה קורה עם חבריו? מה שלום כל מתפללי בית הכנסת?

ימים רבים עברו על האיש כגעגועים ולא היתה בידו אפשרות לקבל פיסת מידע על קרוביו וידידיו.

יום אחד, דפיקות בדלת ביתו. פתח הסוחר את הדלת והנה עומד בפתח אדם ומבקש צדקה. האיש היה יריד נעוריו מהעיירה!

"שלום עליך" קרא הסוחר בהתרגשות "מה מעשיך כאן?"

"באתי לאסוף צדקה" אומר הידיד.

"בא הכנס והתכבד בכוסית יי"ש" שמח הסוחר "ספר לי מה קורה בעיירה שלנו?"

דשדש הידיד בעקביו: "אין לי זמן, אני אוסף צדקה..."

הסוחר לא רצה שהזדמנות הפז תחמוק מידי: "כמה כסף לצדקה אתה אוסף ביום?"

"כאלף דולר" השיב.

"אם כך, אני אשלם לך סכום זה בתנאי שתשב אצלי ותספר לי מה נשמע בעיירה שלנו."

נכנס הידיד ולאחר שאכל ושתה החל לספר את כל קורות העיירה מיום שעזב הסוחר.

לאחר שעתיים, התעייף מלספר ורצה לנוח. "לנוח?" התפלל הסוחר, "הלא אני שילמתי לך עבור כל היום, אתה רוצה לנוח, תנוח מחר, על חשבונך! למה שתנוח על חשבונך? אני שכרתי אותך לספר לי סיפורים."

ד' רואה שעם ישראל עובד כל השבוע לפרנסתו. הנה מגיעה השבת, ד' אומר לעם ישראל: "עכשיו אינכם עובדים, אז תלמדו תורה, תשירו זמירות שבת..."

אבל, הנה הולך לו האדם לנוח... "לנוח?" אומר ד', "תנוח על חשבונך! יש לך בשביל זה ששה ימים. היום זה שבת לך - זה היום שלי! בשביל זה נתתי לך את השבת, ללמוד בה תורה..."

כדאי להזכיר את דברי רבינו יוסף חיים זצ"ל: 'כתבו המקובלים ז"ל: גדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת, אלף פעמים יותר, מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול...' כלומר שעת לימוד תורה בשבת, שווה לאלף שעות של ימי החול... (בן איש חי פרשת שמות).

כדאי להזכיר את דברי רבינו יוסף חיים זצ"ל: 'כתבו המקובלים ז"ל: גדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת, אלף פעמים יותר, מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול...' כלומר שעת לימוד תורה בשבת, שווה לאלף שעות של ימי החול... (בן איש חי פרשת שמות).

אומר הגאון ר' זלמן סורוצקין זצ"ל: "קחו מאתכם תרומה" שכל אחד מעם ישראל יהיה הגובה. ואצל מי הוא גבה? כל אדם, אצל עצמו! הרי צריך להיות כאן נדבת הלב בצורה שלמה, ואם באים גבאי צדקה, לגבות את הכסף, לא יכולה להיות כאן נדבת לב שלמה.

מוסיף ה'פרדס יוסף': הזמן שבו נבחן האדם לראות מה הוא מסוגל לעשות הוא כשקשה לו. מה החכמה כשלא קשה?! דוגמא לכך ניתן לראות מהכתוב בגמרא (בבא בתרא דף י' ע"ב): 'שאלו את שלמה בן דוד: עד היכן כחה של צדקה? אמר להן צאו וראו מה פירש דוד אבא, פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד' (תהילים קי"ב, ט')

והשאלה: למה נתלה שלמה המלך כאביו דוד?

והתשובה היא: שכסף לא נחשב בזמן שלמה המלך ואם כך לא ניתן למדוד את כח הצדקה של האנשים. לכן אמר את דברי אביו, כי בזמן דוד המלך היו הרבה מלחמות והעם התרושש, עד שהעם נכנסו לשאול את המלך דוד, מה לעשות? עמך ישראל צריך לפרנסה. לכן אמר: לכו ולימדו מאבי דוד המלך שלמרות שקשה, צריכים לתת.

"והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר" (שמות ל"ו, ז) מהפסוק לא מובן האם היה מספיק

"ויאמר משה אל בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ד' לאמר: קחו מאתכם תרומה לך כל נדיב לבו יביאה את תרומת ד' זקב ונסף" (שמות ל"ה, ד' - ה')

שואל הגאון ר' זלמן סורוצקין זצ"ל: אם כל עם ישראל מצוה לקחת, אז מי בעצם אמור לתת?

פעם היו בעיר אחת שני גבאים עשירים: רבי ברוך ורבי דב, שהיו חברים וגם שותפים בעסקים מזה שנים רבות. יום אחד נזקק הגאון ר' חיים סולוביצ'יק זצ"ל לסכום נכבד, לתמיכה בשיבת וולוז'ין. נסע רבי חיים למינסק והתארח אצל רבי ברוך וסיפר לו על המצב הכספי של הישיבה שהוא בכי רע וביקש את עזרתו. חשב רבי ברוך ואמר: "אין בעיה, כבוד הרב ישב וילמד ואנו נראה מה אפשר לעשות".

לאחר כחדש שואל רבי חיים את רבי ברוך, מה המצב? עונה רבי ברוך: "ב"ה, מחצית הסכום כבר בידי! כבוד הרב ימשיך לשבת וללמוד ואנו נראה מה עוד ניתן לעשות" שמח רבי חיים והמשיך בלימודו. לאחר כחדש נוסף, שאל רבי חיים שוב את רבי ברוך למצב הענינים? ענה רבי ברוך: "ב"ה, כבר יש בידי את כל הסכום!"

שמח רבי חיים ויצא לביתו בשמחה. לאחר מספר שבועות מגיעים לדין תורה לוולוז'ין שני הגבאים: רבי דב ורבי ברוך. התובע רבי דב, טען שלמרות שהוא שותף בכל דבר עם רבי ברוך כבר

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

**מִמֶּנּוּ נָא וּבִשְׁלַל מִבְּשָׁל בְּמִים כִּי אִם צְלִי
אֲשֶׁר רָאִישׁוֹ עַל פְּרָעִיו... (שמות י"ב, ט')**

שואל ספר 'החינוך': מה טעם שאסור לאכול "נא" או "מבשל"?

עונה ספר 'החינוך': בשר מבושל אוכל רק עני. העני קונה כמות מועטה של בשר ויחד עם ירקות הוא מבשל אותם בסיר וכל התבשיל מקבל טעם של בשר, והבשר עצמו מקבל נפח גדול יותר.

עשיר לוקח את הבשר ושם אותו באש. הבשר אמנם מצטמק, אך טעמו נפלא.

דעה אחרת אומרים, 'דעת זקנים מבעלי התוספות': בני ישראל היו עצבניים כי המצרים ראו שהם לוקחים את השה וישראל קצת חששו מהתגובה שלהם. לכן ישראל בקשו לאכול ממנו "נא", כלומר לבשל אותו מעט.

משה רבנו אמר: שאסור לאכול ממנו "נא".

אמרו בני ישראל: אז נאכל ממנו "מבשל" כלומר נשים אותו בתוך הסיר עם מכסה שלא יראו. אמר להם משה שגם זה לא, אלא צלי אש בחוץ, שכולם יראו! אולי אפשר לצלות אותו חתיכות? שאלו בני ישראל.

ענה להם משה: לא. אלא על כרעיו ועל קרבו! כדי שהמצרים יראו!!

מוסיפים על כך 'דעת זקנים מבעלי התוספות': ד' אמר להם שגם את העצמות אסור לשבור! שכל העצמות יסתובבו ברחובות שלמים וכל המצרים יראו ויזהו, שאכלתם את הטלה! יוצא שהטעם של 'דעת זקנים מבעלי התוספות' שונה מהטעם של ספר

'החינוך' שאומר שצריכים לאכול אותו כמו בני מלכים.

ומוסיף הרה"ג ר' יאיר ישראלי שספר 'החינוך' מדבר על פסח דורות. בפסח מצרים לא שייך לומר שיש לאכול את הפסח, כמו בני מלכים. כיון שהם היו עדין בתוך העבדות במצרים. אך מכיון שהבינו שצריך למהר, היה אפשר לחשוב שצריך לאכול "נא" לכן אמר להם משה, לא לאכול "נא" ולא לאכול "מבשל" אלא רק צלי וכו' כמבואר לעיל.

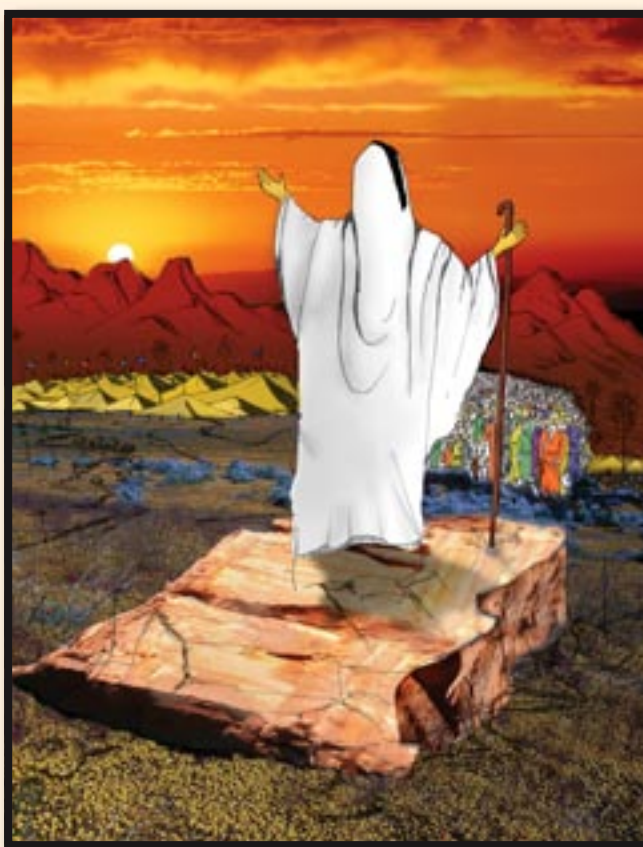
אבל בפסח דורות שהוא זכר לחירות, יש לאכול אותו כמו בני מלכים, וכמו שאומר ה'חינוך'. ■

שמתרצים ולא זוכר מה מתרצים... לבסוף נזכר שרבי חיים בעצמו חיבר ספר הנקרא 'ברייאת דמלאכת המשכן' שבו הוא מבאר עניינים אלו!

חיפש בספר ומצא שרבי חיים, שואל את השאלה ומתריך בדוחק, שאמנם המנורות היו באורך שתי אמות, אבל רק בחלק של הקנים למעלה ולעומת זאת מתחת לקנים, אפשר היה לעבור...

אז הבין מדוע רבי חיים "לא זכר"... שהרי ת"ח מותר לו לשנות כדיבורו בשלשה דברים ואחד מהם הוא ב'מסכתא'. דמותר לו לומר "לא למדתי" למרות שלמד.

סיפרתי את הסיפור לגאון ר' מיכל



יהודה ליפקוביץ, ראש ישיבת פוניבז'. במהלך הסיפור עצר אותי ר' מיכל יהודה ושאל: "ובסוף זה היה כתוב בספר של רבי חיים?"

"כן", עניתי, "האם הרב הכיר את הסיפור?" ענה לי ראש הישיבה: "לא הכרתי את הסיפור, אבל הבנתי שכך זה צריך להיות!" כך נראים אנשי התורה. הענוה היא חלק מהם. "הבנתי שכך זה צריך להיות"...

לגבי קרבן פסח כתוב: "אַל תֵּאָכְלוּ"

"דיים") או שהיה יותר מדי ("הותר")?

אומר המהר"ם שיף בסוף מסכת חולין: איך יודעים שהיה מספיק? למשל: כשממלאים את גביע היין לעשות קידוש, רק כשנשפך, יודעים למפרע שזה היה מלא!

איך יודעים שהיה "די"? מפני שהיה "הותר"!

'נשא ארון את נושאי' (רש"י - סוטה ל"ה).

הסבר לכך אומר ה'פרדס יוסף': לא ניתן לעשות חשבון על הזהב, כי אם נרצה לשקול את הזהב, לא נוכל לעשות זאת, מכיוון שהארון בנס היה עומד, והוא היה נושא את נושאי, כל שכן את עצמו.

"עשה את המנרה..." (שמות ל"ז, י"ז)

כשבנה שלמה המלך את בית המקדש הרי מלבד המנורה והשלחן שעשה משה, בנה שלמה המלך, עוד עשרה שלחנות ועשר מנורות והעמידם בשתי שורות של חמש מנורות בדרום ובשתי שורות של חמישה שולחנות בצפון.

ונחלקו בגמרא (יומא נא): **האם השלחנות והמנורות עמדו מצפון לדרום או ממזרח למערב?**

סיפר לי ידיד הר"ר שלמה קליינמן שהמגיד שיעור שלו, הרה"ג ר' ישראל יואל הלפרין הקשה: לפי מי שאומר שהשלחנות והמנורות עמדו

מצפון לדרום, קיימת בעיה, שהרי כל שלחן וכל מנורה ארכם שתי אמות, א"כ בס"ה יש כאן עשרים אמות ורחבו של כל האולם היה בס"ה עשרים אמה - יוצא שהשלחנות והמנורות, אם אכן עמדו בצורה לעיל, סתמו את כל המעבר! לאחר תקופה שלא מצא תשובה לשאלתו, הלך הרב, אל הגאון ר' חיים קנייבסקי והציג לפניו את שאלתו. אמר לו רבי חיים: "שואלים את השאלה הזאת, אבל אני לא זוכר מי שאל".

שאל אותו: "אם כך, מה התירוץ?" ענה לו רבי חיים: "יש גם תירוץ, אבל אני לא זוכר מה מתרצים..."

נבוך הרב. היתכן שרבי חיים יודע את הקושיא ולא זוכר מי שואל, יודע

'בא לטמא פותחין לו'

המשך מעמ' 1 >>>

אמרו לו שצריך להיולד מושיען של ישראל והוא יגאל אותם. מה עושים? מתחכמים ומחליטים להטביע את כל הזכרים. אלא שהרשע מתכוון למה שהוא רוצה והקדוש ברוך הוא עושה, מה שהוא מעונין.

בסוף מי מגדל את משה רבנו? פרעה, בכית. בתיה מכניסה לו אותו הביתה והוא אוכל איתו ולידו ועל חשבונו. אי אפשר לצאת נגד רצונו של הבורא יתברך! אדם חושב שהוא מכון לרעה - סופו שהוא עושה בעל כורחו גם טובה. שהרי כשמקבלים רשעים שלא חוזרים בתשובה, מכות - זה מלמד את האחרים על גבם שלא לעשות כמותם, כי זה לא משתלם. ויוצא מזה צד של קדוש ה'.

ויש עוד צד - שהצדיקים מתפללים בעבור הרשעים שיפתח לבם לשוב בתשובה ולעזור להם להתקרב לאביהם שבשמים, כדי להרבות כבוד שמים, מי גורם לזה? הרשעים שהתרחקו!

ויש רבים שרצים אחריהם להצילם וגם בזה יש קדוש ה'. זאת אומרת שגם הרבר הגרוע ביותר שנעשה על ידם בסופו של דבר, משמש את רצון הבורא יתברך.

טיטוס הרשע החריב את בית המקדש, וחשב שלא ישאר העם היהודי. אך זה קרה בעונות מכיון שהיתה גזירה על עם ישראל לצאת לגלות והעם קבל את עונשו. הרב כהנמן זצ"ל שהוכרח פעם אחת לצאת לגבות כספים בשביל הישיבה, בקש שיקחוהו ישר מן המטוס לשער הנצחון ברומא. זהו שער הנצחון שנבנה כגאווה ותפארת לנצחוננו של טיטוס על ירושלים. הוא הגיע לשם, הסתכל על השער, זקף את קומתו בגאווה יהודית בבחינת "וַיִּגְבְּה לִבּוֹ בְּדַרְכֵי ה'..." פנה ואמר: "טיטוס, אנחנו כאן! אתה כבר לא כאן! אין עם רומאי, אבל העם היהודי קיים! לכם נשאר רק שער ולנו נשאר העם ואלוקיו, אי אפשר להכרית את זרע אברהם יצחק ויעקב, אי אפשר! הקב"ה הבטיח הבטחה שעם ישראל יתקיים לנצח, והעם הזה מיועד לקבל פני משיח, קבל העולם כולו".

עמנו ראוי לכל הברכות. אבל יצר הרע עובד עליו חזק. את העגל לא עשו בני ישראל סתם. השטן הטעה אותם והראה להם את מיטתו של משה באויר כאילו הוא מת ומלאכים מלוים אותו. הוא הכניס דמיונות לעם שלם, אבל אנחנו יהודים מאמינים בני מאמינים לא מתפעלים אפילו מה"מציאות". ה"מציאות" בעינינו, איננה מציאות, הקב"ה, הוא המצוי הנצחי היחידי וכולנו חולפים.

אבל אה תראו הרבה אנשים שנתפסים ל"מציאות" מדומינת, יותר מלתורה, תגידו להם שכבר ראינו ברור דעה, ברור המדבר, שזכו לדרגת נבואה, שאמרו "וַיֵּהָ מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יִדְעֵנוּ מֶה הָיָה לוֹ", ראו את מיטתו פורחת באויר. אך זו לא היתה המציאות? אלא, פרי הדמיון! זהו כחו של השטן, להכניס דמיונות בבני אדם.

כיון שאנחנו רוצים להוציא את הדמיונות מבני האדם ולהראות להם את המציאות האמיתית, המציאות של התורה הקדושה, שהיא המציאות שהקדוש ברוך הוא חוקק, 'חוקה חקקתי גזירה גזרתי ואין לך רשות להרהר אחריה' לכן כל אחד ואחד חייב להשתדל ולהתאמץ לעשות, כל מה שאפשר, להגיע לעוד יהודים ולקרובם לאביהם שבשמים וכך נביא לגאולת עולמים, במהרה בימינו אמן. ■

תפילה

בשבת פסוקי דזמרה

'אמר רבי יהושע בן לוי: בעשרה מאמרות של שבת נאמר ספר תהלים, בניצוח בנגון וכו' בהללוקה. גדול מכולן הללוקה, שכולל שם ושבת בבת אחת'. (פסחים קיז.)

הרב יוסף ירושלמי
איוחד לגנזי המלך

ז"ל הזוהר הקדוש (חלק ב דף קעג/ב): 'פתח רבי אלעזר ואמר... הללוקה.. דדא איהו שבחא דקא סלקא על כל אינון שירין ותושבחן דאמר דוד וכו', בגין דאיהו כליל שמה ושבחא בחד ואיהו כללא דשמה קדישא עלאה'. (תרגום: הללוקה, זה הוא שבת שעולה על כל אלו השירים והתשבחות שאמר דוד וכו', לפי שכולל שם ושבת בתיבה אחת וזהו כלל שם הקדוש העליון).



וכתב על כך בספר 'יסוד ושרש העבודה': עשרה מזמורים הללו הפותחים בהללוקה (שהם הנאמרים בפסוקי דזמרה), הם תקון בפני עצמו בעולמות העליונים מתקוני התפילה, לבד התקון של המזמורים ויאמרם האדם בהתלהבות גדולה בשמחה עצומה ובמתינות.

כתב בספר 'ראשית חכמה': יאמר הזמירות (פסוקי דזמרה) ויכוין באמירת התיבות, כי על ידי כן יהיו מזמרות וכותרות את כל המקטרגים המעותדים לעכב את התפילה שלא תעלה למעלה.

כתב בספר 'ראשית חכמה':

יאמר הזמירות (פסוקי דזמרה) ויכוין באמירת התיבות, כי על ידי כן יהיו מזמרות וכותרות את כל המקטרגים המעותדים לעכב את התפילה שלא תעלה למעלה.

"הַלְלֵי נַפְשֵׁי אֶת דִּי"

פירש 'הרוקח': הנפש שהיא העיקר, הללי את ה', אשר בראך.

"אַל תִּכְמְחוּ בְּדַיְבִיבִים.."

כתב רבינו החזון איש: עילות

של ההצלה שטבע בני האדם להשתדל בהן, משתנות אצל הבוטח, כי תחת לרדוף אחר נדיבים ושרים ולבקש תחבולות שוא, יפשפש הבוטח במעשיו ויפנה את לבו לתשובה ותפילה וצדקה, להעביר בכך את רוע הגזירה. (אמונה ובטחון ב, א)

"בְּנַדְיָבִים.."

מובא מהחוזה מלובלין זי"ע: שנדיבים הם הצדיקים, כי מי שאינו צדיק, אינו נקרא נדיב. ופירושו שאל יבטח האדם בברכת הצדיק בלבד, אלא בד', כלומר שד' ישמע לתפילת הצדיקים.

"בְּבִן אָדָם שְׂאִין לוֹ תְשׁוּעָה"

ביאר השל"ה הק': שהרי האדם אפילו לעצמו "אין לו תשועה" ואיך תהיה לכם בו תשועה.

"עֲשֵׂה.."

כתב רבינו בחיי בספרו 'כד הקמח' (ערך פורים): מלת עושה כאלו אמר עשה, כמו שנאמר: "יוצר הרים ובורא רוח" וכן בלשון התפלה 'בורא כל הנשמות'. או יהיה ענין עושה, על התנועה היומית, תנועת הגלגלים שאינה פוסקת לעולם.

"עֲשֵׂה שְׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם.."

פרש"י: למה "אשרי מי ש-קל יעקב בעזרו", לפי שהוא "עשה שמים וארץ" "ואת הים" וכיון שהכל שלו, יש בידו לשומרו, בים וביבשה, אבל מלך בשר ודם אם שומרו ביבשה, אינו יכול לשומרו בים. ובבראשית (יד, יט) נאמר: "קוּנַה שְׁמַיִם וָאָרֶץ" ופירש רש"י, שעל ידי עשייתך, קנאן להיות שלו. ■

מתחברים...

עם הרב

אמנון יצחק

שליט"א

ביום רביעי 9/03/05

השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:30

באולמי ארגמן רח' השוק 1

באר שבע

לע"נ ר' שלום בן לאה, ר' נח בן כאזלה
סיסנא בת כאזלה, חלביה בת רחל
בחסות **טעמן** שיווק מזון בע"מ

© כל הזכויות שמורות לארגון "שופר" הערב מאובטח דמי כניסה 15 ש"ח לכיסוי ההוצאות

WWW.SHOFAR.NET

מנזי ל - גנזי המלך

30 ש"יח לחדש, משלוח ישיר הביתה בכל שבוע, לפרטים טלפון: **03-6762226**

זכרון עולם

המעוניין לתרום להפצת גליונות 'גנזי המלך' הבאים לעלוי נשמה, ליום זכרון או להצלחתו: יתקשר לטל': 03-6762226 למחלקת 'גנזי המלך'

גליון זה "גנזי המלך" מוקדש לעילוי נשמתם של הנפטרים המצוינים כאן
this booklet is sponsored for the memory of:

ג'ובני אמתי בן קרלא לזכות לחזור בתשובה שלמה Giovanni Amati ben Carla	יהודית חכמון בת גמילה ובנותיה לפרנסה וחיים טובים Judit Hakmun bat Gamila and her daughters	אזורא נחום בן ג'מא ומשפחתו להצלחה ופרנסה טובה Azura Nahum and his family	ג'יאני מוסכתי בן כוסטנצא שיוכו כל עם ישראל לברכה שלמה Gianni Moscatti ben Costanza
אילן חי דבש בן ג'לסומינה ושותפו סימו נאזי נעמן בן לאורא - לפרנסה טובה Ilan Hai Devash ben Gelsomina and his associate Simo Nesi Naaman ben Laura	דב חיים דבש בן מיכול מינא לפרנסה טובה ולבנות בית כשר ונאמן Dov Haiim Devash ben Micol Mina	מרטינה די קסטרו בת סבריינה לרפואה שלמה Martina Di Castro bat Sabrina	אדי מסיקה בן ג'יוליה לזיווג הגון כדי לבנות בית כשר בישראל Eddy Messica ben Giulia
סטפנו קלאו בן פראנקה לפרנסה טובה וחיים טובים למשפחתו Stefano Calo' ben Franca	יוסף קלוסקי בן אברהם ואשתו דניאלה בת ג'יוליה לזכות בכך זכר Yosef Calosky ben Avraham and his wife Daniela bat Giulia	השותפים: לאונה סונינו בן ג'יוליה - אלדו אמתי בן אוג'ניו - אדורדו ספדיה בן אמליה לחיים טובים Leone Sonnino ben Giulia Aldo Amati ben Eugenio Eduardo Safdie ben Emilia	דוד אדורד פדלון בן רינה ומשפחתו לרפואה ופרנסה טובה David Eduard Fadlun ben Rina and his family
יעקב ג'קומו טראגינה בן אסתר לעלוי נשמתו Yaakov Giacomo Terracina ben Ester	דינה סרור בת מסעודה ובנו משה כנרוד בן דינה - לעלוי נשמתם Dina Seror bat Mesauda and his son Moshe Bendaud ben Dina	ונדא פוג'אטו בת אלאונורה לעלוי נשמתה Wanda Poggetto bat Eleonora	אנריכו אהרון מג'יאר בן רוזא לעלוי נשמתו Enrico Aaron Magiar ben Rosa
מברך נחום בן מיסה ואשתו ג'מא בלולו בת ג'ורא - לעלוי נשמתם Mevorach Nahum ben Misa and his wife Gemma Bellulu bat Giora	נואמי ג'רבי בת מרים לעלוי נשמתה Noemi Djerbi bat Miriam		

